

Kroniek

H.J.C.C.J. Wilschut

Regeltjes

Het kerkelijk spraakgebruik is soms onverwacht onthullend. Geleidelijk aan duikt er een nieuwe term op. En na verloop van tijd valt het je ineens op. Ik weet niet of u mijn waarneming deelt. Maar persoonlijk signaleer ik al een poosje hier en daar binnen gereformeerd Nederland de term ‘regeltjes’. En dat verkleinwoord blijkt ook echt bedoeld om te kleineren. Kerkordelijke regels, kerkelijke afspraken, plaatselijke regelingen? Ach, dat zijn *maar* regeltjes. Doe er vooral niet te moeilijk over.

Regels van vrede

Regels zijn niet populair. Ze lijken je vrijheid te beperken. En binnen de kerk lijken ze de *christelijke* vrijheid te beperken. Als Gereformeerde Kerken in Nederland hebben we onze kerkorde. Zeg maar de kerkelijke spelregels. Met in het verlengde daarvan kerkelijke besluiten en afspraken. Een vorm van kerkelijke jurisprudentie dus. Dan blijft er plaatselijk nog wel het één en ander te regelen over. Vandaar het plaatselijk verkiezingsreglement, de regelingen voor de kerkenraad, instructies voor commissies etc.

Naar gereformeerde stijl zijn deze regels en ordeningen tamelijk sober. Leg er het uitgebreide wetboek van de PKN maar eens naast. Zo gedetailleerd gaat dat in een gereformeerde kerk niet toe. Het gaat om regels en regelingen op hoofdzaken. We hoeden ons voor legalisme. Binnen de spelregels blijft er de nodige speelruimte.

Het gaat dan ook niet om *regeltjes*. Maar echt om *regels*. In de gemeente van Christus behoort alles in goede orde te gebeuren, zegt art. 1 KO. Ik hoor daarin het onderwijs van 1 Korintiërs 14:40 meeklinken: ‘Laat alles betamelijk en in goede orde geschieden.’ Daarbij is die orde bepaald geen doel in zichzelf. Juist uit 1 Korintiërs 14 kun je dat leren. Onze God is geen God van wanorde, maar van *vrede* (1 Kor. 14:33). Let op de tegenstelling. Bij de God van de kerk is de orde geen doel in zichzelf. Bij Hem staat die orde in dienst van de vrede. Ook binnen de kerk maakt menselijke geldingsdrang zich zomaar breed. Tot in de liturgie toe, leert 1 Korintiërs 14 ons. Pas je niet op, dan heeft het kerklid met de grootste mond het voor het zeggen. Daarom moeten er regels en regelingen zijn. Om de zaken in goede banen te leiden met het oog op de onderlinge vrede. Dus niet om de christelijke vrijheid in te perken. Maar juist om die te beveiligen.

Geestelijke regels

Het stellen en handhaven van regels is dus een geestelijke zaak. Ook wanneer de regel wel eens wat erg technisch uitvalt (bijv. art. 52 KO over ‘vertegenwoordiging van de kerken in vermogensrechtelijke aangelegenheden’). Nee, niet elke kerkelijke regel is direct op een schriftwoord terug te voeren. Al moet wel gezegd worden, dat kerkelijke regels en afspraken vorm geven aan bijbelse gegevens. Dan blijven het menselijke regels. Vatbaar voor verandering (art. 84 KO). Maar gedragen door de bijbelse grondlijnen over ambt, kerkelijk samenleven, leer en eredienst, en tucht. Wat hoor je met name in de artikelen over de tucht meer dan eens de taal van de Schrift rechtstreeks doorklinken!

Menselijke regels met een bijbelse achtergrond. Geestelijke regels. Die dan ook geestelijk toegepast willen worden. Waarmee ik maar zeggen wil: je gaat er niet mee om als met een

reglement. Ik noem een voorbeeld. Art. 36 KO bepaalt dat de kerkenraad regelmatig zal bijeenkomen onder voorzitterschap van de predikant of van de predikanten bij toerbeurt. Ik kan mij voorstellen, dat een predikant zichzelf ongeschikt acht om een vergadering te leiden. Met een gerust hart mag hij mijns inziens dan om ontheffing van deze taak vragen. Met een even gerust hart mag de raad dit verzoek toestemmen. Sterker nog, wanneer een predikant er vergadertechnisch een bende van maakt en niet de wijsheid heeft om de hamer uit handen te geven, lijkt het mij niet verkeerd wanneer de kerkenraad zelf ingrijpt. Daarmee is de regel van art. 36 KO niet ontkracht. Maar in de praktijk moet je er wel met de nodige wijsheid en souplesse mee omspringen.

Tegelijk geldt onverminderd de slotbepaling van art. 84 KO: kerkelijke vergaderingen zullen zich erop toeleggen de bepalingen van deze kerkorde na te leven zolang ze niet door een generale synode zijn veranderd. Deze bepaling brengt F.L. Rutgers ter sprake in zijn rectorale oratie uit 1889, *DE GELDIGHEID VAN DE OUDE KERKENORDENING DER NEDERLANDSCHE GEREFORMEERDE KERKEN*, Amsterdam 1971 (reprint). Rutgers signaleert dat binnen de gereformeerde kerken in Nederland kleine afwijkingen van de KO geaccepteerd werden. Althans, wanneer dat het kerkelijk belang diende. Niet alleen werden dergelijke afwijkingen geduld. Ze werden zelfs goedgekeurd. Daar lijkt mij weinig op af te dingen. Alleen Rutgers' onderbouwing vind ik wat merkwaardig. Hij wijst op het slot van de kerkorde, dat de kerken - in de bewoordingen van destijds - 'naarstigheid' zullen doen om de artikelen van de KO te onderhouden. Volgens Rutgers zouden zulke woorden aan het eind van een wet niet gepast zijn. Begrijp ik hem goed, dan bedoelt hij: een wet moet je strikt naleven, bij de KO zit op dat punt meer speelruimte (zie voor dit gedeelte Rutgers, A.W., p. 41).

Ik heb de indruk dat deze passage een eigen leven is gaan leiden. Art. 84 KO zegt dat je je best moet doen om de KO te onderhouden. Terwijl deze woorden gebruikt worden om een afwijking van de KO te wettigen. Met alle (gemeend) respect voor Rutgers, ik geloof weinig van zijn uitleg van de bedoelde woorden in art. 84 KO. Ik vraag mij zelfs af of hij juridisch gezien gelijk heeft, dat een oproep om de bepalingen na te komen niet zou passen in burgerlijke wetgeving. Daar zou ik een beroepsjurist nog wel eens over willen horen. Maar afgezien daarvan: de blikrichting van art. 84 KO is niet om van de KO af te wijken, maar om die geestelijk-loyaal na te leven.

Gezamenlijke regels

Geestelijke loyaliteit is ook een kwestie van geestelijke solidariteit. Wat we samen hebben besloten en afgesproken, is dan ook echt iets van ons samen. Zie weer art. 84 KO. Is wijziging nodig? Doe het niet als kerkenraad, classis of particuliere synode op eigen houtje, maar doe het als kerken samen in generaal-synodaal verband. Want: 'Al deze artikelen, die de wettige orde van de kerk betreffen, zijn in gemeenschappelijk overleg vastgesteld en in eensgezindheid aanvaard.' Vind je als mindere vergadering wijziging nodig? Stel het in de kerkelijke weg aan de orde. Maar voer geen soloacties uit. Je blaast er de kerkelijke gemeenschap mee op. Waar je op elkaar moet aankunnen. 'Ja' moet ook werkelijk 'Ja' zijn, zegt onze Heer.

Daarmee schrijf ik niets nieuws. En toch denk ik dat het nodig is om het weer hardop tegen elkaar te zeggen. Niet voor niets hebben sommigen het onder ons hardnekkig over 'regeltjes', wanneer aangedrongen wordt om de kerkelijke regels en afspraken na te komen. Het zijn *maar* regeltjes. Geestelijke mensen laten zich daardoor liever niet te veel ophouden. Maar het blijft een vergissing. Wat we vanuit bijbels-gereformeerd principe aan menselijke regels hebben afgesproken, zullen we nakomen. Dan je eigen gang gaan is juist buitengewoon on-geestelijk. Je ziet wel jezelf of jouw (vermeend) gelijk. Maar de gemeenschap van de kerk(en) niet meer. Waar het simpele jawoord serieus genomen mag/moet worden.

Een dergelijk pleidooi wordt gauw van het etiket ‘formalisme’ voorzien. Wie het bovenstaande gelezen heeft, merkt dat het mij niet gaat om een krampachtig-reglementair omgaan met de kerkelijke bepalingen. Wel denk ik dat zo’n ongedwongen omgang met kerkelijke regels een klimaat van onderling vertrouwen vraagt. Wanneer we van elkaar weten, dat we echt uit zijn op het samen nakomen van de kerkelijke regels en afspraken, komt er ruimte voor een stuk soepelheid, waarbij niet elke afwijking meteen verdacht is. In een klimaat van kerkelijke vrijbuitelij treedt gauw verkramping als reactieverschijnsel op. Waar de één zich allerlei vrijheden permitteert, gaat de ander van de weeromstuit al gauw op de letter vastzitten. En je groeit steeds meer uit elkaar. Gezamenlijke regels kunnen alleen fungeren waar de eensgezindheid leeft, waarover art. 84 KO het heeft. Ontbreekt die eensgezindheid, dan komt er zand in de kerkelijke machine. En worden regels tot regeltjes gedevalueerd. Dit woordgebruik roept bij mij de vraag op: weten we nog wat we in de Gereformeerde Kerken in Nederland aan *elkaar* hebben?

Kerkelijk relativisme

Er was een tijd dat er ‘onder ons’ met recht gewaarschuwd moest worden voor rigorisme in het denken over de kerk. Terecht namen de Gereformeerde Kerken daarvan afstand. Ik denk hierbij aan het afwijzen van de opvattingen van ds. J. Hoorn. Gods werk in ons land reikt verder dan de Gereformeerde Kerken in Nederland. Ook Gods kerkvergaderend werk blijft niet tot die kerken beperkt. Maar het lijkt alsof voor sommigen de balans nu helemaal naar de andere kant is doorgeslagen. Ik signaleer een om zich heen grijpend kerkelijk relativisme.

Kampen viert

Sinds 1854 kennen we in Kampen de ‘School der kerken’. We hebben als kerken dit jaar dus iets te vieren en te gedenken. De Here gaf een gereformeerde opleiding tot de dienst van het Woord. En bewaarde dat geschenk door de Vrijmaking en de crisis van de jaren zestig in de vorige eeuw heen. We hebben dus vooral iets om voor te danken.

Terecht dat ook de Kamper studenten feest wilden vieren bij het 150-jarig bestaan van de Universiteit. Minder vrolijk werd ik van de manier waarop dat werd gedaan. Samen met studenten van de ‘Oudestraat’ - de opleiding van de voormalige synodaal gereformeerde kerken, nu ingekaderd in de PKN - werd een theologisch festival georganiseerd. Overigens zonder dat de beide universiteiten daarvoor verantwoordelijkheid aanvaardden. Al werd er wel subsidie gegeven. Aldus TROUW van 8 april 2004.

Nu is het niet mijn bedoeling om moord en brand te schreeuwen. Ik ga ervan uit dat studenten aan onze universiteit positief gereformeerd willen zijn. Maar van deze gezamenlijkheid snap ik niet zoveel. Dit nog afgezien van de invulling van het theologisch festival, met onder anderen de onvermijdelijke Antoine Bodar als één van de sprekers. Wat dit rooms-katholieke troetelkind aan gereformeerd theologiseren heeft toe te voegen, is mij een raadsel. Maar dat is weer een hoofdstuk apart. Wat ik me echter vooral afvraag, is: zouden onze studenten nog weten dat de gereformeerde belijdenis grenzen trekt? Ook kerkelijke grenzen, die de kerkelijke theologische opleidingen typeren. Dat voor studenten van 2004 de Kamper sfeer anders is dan voor de studenten pal na 1944, is te begrijpen. Daarvoor is de afstand in tijd en situatie te zeer veranderd. Maar de verschillen tussen Kampen-Broederweg en Kampen-Oudestraat zijn nog steeds kerkelijk-confessioneel bepaald. Met alle gevolgen van dien. Het gaat om twee manieren van theologiseren, die niet onderling inwisselbaar zijn. Ook al is het theologisch klimaat in Kampen-Oudestraat nu gematigder dan een aantal jaren geleden. Dan nog. Ik heb bij deze gang van zaken zo mijn

bedenkingen. Je bent toch student aan de School van de kerken? Die School is toch opleiding tot de *kerkelijke* dienst van het Woord?!

Amersfoort bidt

In Amersfoort is een organisatie van start gegaan onder de naam 'Stadsgebed Amersfoort'. Daarin komen mensen en kerken samen, die hart voor de stad hebben. Omdat ze geloven dat God hart voor die stad heeft. De bedoeling is sterker missionair betrokken te raken op Amersfoort en dat geestelijke eenheid onder christenen groeit. Bovenal wil men bidden om Gods ontferming over Amersfoort. In concreto houdt dat in, dat vanaf het najaar 2004 drie keer per jaar een gebedsavond belegd gaat worden. Bij dit alles wordt het Evangelie van Gods genade in Jezus Christus centraal gezet. De deelnemers aanvaarden de hele Bijbel als het geïnspireerde Woord van God.

Op het eerste gehoor klinkt dat allemaal mooi en vertrouwenwekkend. En toch ontkom ik niet aan kritiek. Ik kijk naar de samenstelling van stuurgroep en adviesraad. De leden vormen een bont gezelschap in kerkelijk opzicht. Baptistengemeente. Rafaëlgemeenschap. Hervormd. Nederlands gereformeerd. Kerk van de Nazarener. Vrijgemaakt-gereformeerd. Pinkstergemeente. Zo mogelijk nog gevarieerder is de lijst van degenen die het Stadsgebed van harte aanbevelen. Naast de al genoemde gemeenschappen vind je daar vertegenwoordigers van Youth for Christ, de Jongerenkerk Heartbeat, Leger des Heils, de Christelijke Gereformeerde Kerk en de PKN. Om de directeur van het Evangelisch Werkverband, de predikant-directeur van de IZB en de vertegenwoordiger van de Kruispuntgemeente Vathorst niet te vergeten.

En dat alles onder de noemer van het Evangelie van Gods genade en het gezag van de Bijbel als het eigen Woord van God. Komt nou niemand op het idee, dat er onder de deelnemers toch wel heel wat verschil in uitleg van dat Evangelie en van die Bijbel is? Verschillen, die zich ook kerkelijk vertalen. En die elkaar ook uitsluiten. Hoe is het in de wereld mogelijk dat gereformeerde kerken en collega's hieraan hun medewerking geven, er zelfs van harte (!) zeggen achter te staan. Nee, ik ontken niet dat er in al de genoemde gemeenschappen echte kinderen van God kunnen zijn. Maar tegelijk is er bij het gros van deze gemeenschappen in meer of mindere mate afwijking van het Woord van God. Hoe kunnen sekteachtige groeperingen als de Pinkstergemeente en de kerk van de Nazarener nu toch ooit samen gaan met kerken van gereformeerde belijdenis? Mooi wanneer je het Evangelie van Gods genade in Christus als uitgangspunt neemt. Maar het gemeenschappelijk uitgangspunt deel je maar ten dele. Groepen waar dat Evangelie een boodschap van algemene verzoening wordt, doen aan dat Evangelie hopeloos te kort. Om nog maar te zwijgen over zaken als verbond en doop. Gods waarheid trekt hier de kerkelijke grenzen. Ik mag toch aannemen dat wanneer gereformeerde kerkmensen zich onttrekken en zich bij dergelijke groepen willen voegen, er nog *vermaand* wordt. Hoe kun je je dan zo naar buiten toe gezamenlijk presenteren? Ik schrik van dit kerkelijk relativisme. Want ten diepste houdt dat reductie van Gods waarheid in.

En toch is die waarheid beslissend, ook voor het gebed. Als ik tenminste de Heidelbergse Catechismus in vr./antw. 117 goed begrepen heb. Willen gebeden God aangenaam zijn en door Hem verhoord worden, dan worden er bepaalde eisen gesteld. De God van het Woord wil overeenkomstig dat Woord aangeroepen worden. Hier wordt geloofsgehoorzaamheid aan het Woord gevraagd. Een gehoorzaamheid, die beter is dan (gebeds)offeranden.

Kerkelijk relativisme. Ik tref het aan bij 'Stadsgebed Amersfoort'. Ik tref het ook aan bij menige 'jeugdkerk'. Op meer dan één plaats worden ze georganiseerd met medewerking van pinkstern mensen tot gereformeerde mensen, met alle variaties die ertussen in zitten. Onthutsend en onthullend is wat de jeugdkerk Reloaded te Utrecht over het punt 'eenheid' opmerkt. 'De kerkelijke achtergrond van bezoekers en medewerkers is niet (van) belang. Het is Jezus en Zijn

Geest die eenmaakt. Over onderwerpen waar de kerken verschillend over denken, nemen we geen standpunt in'; deze tekst heb ik letterlijk aan de website ontleend, het woord tussen haakjes ontbreekt er en heb ik ingevoegd. Ook hier een breed comité van aanbeveling. Een baptist. Iemand uit de Vergadering der gelovigen. Nederlands gereformeerd. PKN. De directeur van Agapè. En ook hier: een gereformeerde collega. Voor mij onbegrijpelijk. Waar zijn we eigenlijk mee bezig binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland?

Nijkerk helpt

Waar zijn we mee bezig? Bij het antwoord op die vraag krijgen we hulp uit Nijkerk. Ik ben blij dat ik deze Kroniek positief kan afronden. Graag wijs ik u op de brochure van br. W. Nieboer, lid van de Gereformeerde Kerk te Nijkerk. De titel is: DANKBAAR GEREFORMEERD. TOERUSTING WOORDGETROUWE GEMEENTE. Deze brochure is niet in druk verschenen. U kunt deze downloaden vanaf internet: www.willem-nieboer.nl. Beschikt u zelf niet over internet, vraagt u het dan aan iemand die dat voor u kan doen. U krijgt een analyse van wat er aan de hand is. Een introductie in de evangelische beweging volgt. Prachtige dingen worden gezegd over gereformeerd-zijn. Terwijl de invloeden en gevaren van het evangelisch denken worden aangewezen. Een diepgaand verhaal over geestelijke gevaren uit de wereld en uit eigen kring helpt echt verder. Het slothoofdstuk stelt de vraag 'Waarheen?' aan de orde.

U moet er wel even voor gaan zitten. In kort bestek wordt veel geboden. Zowel de compactheid als de diepgang vragen de nodige moeite. Maar - het is ook echt al die moeite waard! Ook wanneer je op onderdelen best eens even met de schrijver zou willen doorpraten. De hoofdlijn is oergereformeerd. En daardoor effectief als hulpmiddel tegenover het oprukkend kerkelijk relativisme. Gods waarheid zet in de ruimte. Die trekt ook een grens. Waarbinnen het goed toeven is. Waarbinnen je *veilig* bent.

Afgesloten op 25 mei 2004.